

کم‌کم به المپیک ریو نزدیک می‌شویم. هرچند بسیاری از مردم چشم‌انتظار بازی‌های المپیک (۵ آگوست تا ۱۶ سپتامبر، ۱۵ مرداد تا ۲۶ شهریور) ریو هستند، اما برخی هم نگران آغاز بازی‌ها هستند. نگرانی این افراد هم دلایل بسیاری دارد. از وضعیت سیاسی برزیل گرفته تا تهدیدات امنیتی و البته از همه مهم‌تر تهدید ویروس زیکا. چندی است که وحشت از ویروس زیکا بر المپیک ریو سایه انداخته است. به‌گونه‌ای که حتی برخی از قهرمانان گفته‌اند در صورتی که وضعیت به همین شکل باشد، برای حضور در این دوره از رقابت‌ها تجدیدنظر خواهند کرد. با توجه به وحشت از گسترش این بیماری بود که ۱۵۰ دانشمند و کارشناس برجسته سلامت عمومی در جهان، با انتشار نامه‌ای خطاب به سازمان بهداشت جهانی گفتند به دلیل شیوع ویروس زیکا، زمان برگزاری المپیک ۲۰۱۶ را به امسری «غیراخلاقی» ببرد می‌کند. دیگری منتقل شود. نامه این دانشمندان و کارشناسان به سازمان بهداشت جهانی، تا حدودی تند و با ابراز نگرانی شدید همراه بود. آنها گفتند یافته‌های جدید درباره این ویروس، برگزاری المپیک در برزیل را به امسری «غیراخلاقی» تبدیل می‌کند. دکتر «امیر عطاران» از دانشگاه اتاواای کانادا که از تهیه‌کنندگان و امضاتندگان این نامه است، می‌گوید: «افرادی از همه کشورهای جهان به برزیل می‌روند،

وضعیت است بعضی از این افراد در معرض ویروس زیکا قرار می‌گیرند و در بازگشت به کشورشان آن را به دیگران هم منتقل می‌کنند. این یک واقعیت علمی غیرقابل انکار است. حال اگر کمیته جهانی المپیک بیشتر به فکر چند میلیارد دلار درآمد خود از محل این بازی‌هاست و کوکاکولا و مک‌دونالد هم فقط نگران تبلیغات خودشان هستند و کسی به فکر نوزادانی که قرار است با ضایعه مغزی به دنیا بیایند، نیستند که دیگر هیچ حرفی باقی نمی‌ماند. مدتی پیش کمیته بین‌المللی المپیک گفت که شیوع بیماری زیکا در نقاطی از آمریکای جنوبی و مرکزی مانع برگزاری بازی‌های سال ۲۰۱۶ در ریودوژانیرو (برزیل) نخواهد شد. در ادامه، با مشکلات برگزاری رقابت‌های المپیک در مکانی با خطر ابتلا به ویروس زیکا و همچنین راهکارهای مسئولان اجرایی برای مقابله با این مشکل، بیشتر آشنا می‌شویم.

زیکا، نوعی بیماری ویروسی است که ناقل آن نوعی پشه است و به بروز مجموعه‌ای از نقایص مادرزادی منجر می‌شود. دکتر «امیر عطاران»، استاد دانشگاه اتاوا، می‌گوید: «اگر سازمان بهداشت جهانی رای پیشگیری از تولد کودکان ناقص‌الخلقه که همه عمرشان معلول هستند، رقابت‌های المپیک را به تعویق نیندازد، از جمله سنگدل‌ترین سازمان‌های جهانی است». با اینکه تا آغاز مراسم افتتاحیه المپیک ریو، فرصت چندانی باقی نمانده است، این استاد دانشگاه اتاوا، به دلیل شیوع ویروس زیکا، خواستار تعویق این مسابقات با برگزاری آن در مکانی دیگر شده است. وی هشدار می‌دهد که با واردشدن خیل جمعیت به برزیل، تولد تعداد زیادی کودک ناقص‌الخلقه اجتناب‌ناپذیر خواهد شد.

دکتر «امیر عطاران»، متخصص سلامت عمومی، در مقاله‌ای که به‌تازگی در نشریه سلامت عمومی هاروارد منتشر کرده است، می‌پرسد: «آیا می‌توان نیم‌میلیون نفر دیگر را درست در این زمان راهی برزیل کرد؟» برزیل کشوری است که بیماری زیکا تا حدود زیادی آن را متأثر کرده است. زیکا نوعی بیماری ویروسی است که یک پشه عامل گسترش آن است و امروزه هم به‌لحاظ علمی ثابت شده که این بیماری موجب گستره وسیعی از نقایص مادرزادی می‌شود، ازجمله تولد کودکانی که سرشان به شکل غیرطبیعی کوچک است و مشکلات عصب‌شناختی دارند. پیش از این سازمان بهداشت جهانی، اعلام کرده بود که شیوع این بیماری، وضعیتی اورژانسی را پدید آورده است. البته سازمان بهداشت جهانی می‌گوید محدودیتی برای سفر به کشورهای دیگر در این بیماری یا تجارت با آنها وجود ندارد. اما توصیه می‌کند زنان باردار به این مناطق سفر نکنند. پس می‌بینیم دکتر «عطاران» با مقامات سازمان بهداشت جهانی و المپیک (که اصرار دارند مسابقات المپیک در همین زمان و مکان برگزار شود و شیوع بیماری زیکا نباید تغییری در آن ایجاد کند)، هم‌فکره نیست. کمیته بین‌المللی المپیک هم که به توصیه‌های سازمان بهداشت جهانی عمل می‌کند، می‌گوید

آیا ویروس زیکا می‌تواند المپیک ریودوژانیرو در برزیل را به تعویق بیندازد

لغو بازی‌ها چاره کار نیست

سازمان بهداشت جهانی تعویق المپیک ریو به‌خاطر زیکا را رد کرد

سعیده پوررضا

تصمیمی برای تعویق این مسابقات یا تغییر مکان آن ندارد.

دکتر «ریچارد باگت»، مدیر پزشکی کمیته بین‌المللی المپیک، به آسوشیتدپرس می‌گوید: «مقامات سازمان بهداشت جهانی به‌وضوح می‌گویند که هیچ محدودیتی برای سفر به برزیل یا تجارت با این کشور وجود ندارد، پس توجهی ندارد که این مسابقات را متوقف کنیم. به تعویق بیندازیم یا مکان برگزاری مسابقات را تغییر دهیم. کمیته بین‌المللی المپیک همچنان به بررسی دقیق وضعیت ادامه می‌دهد و با سازمان بهداشت جهانی همکاری می‌کند. ما پس از آن‌که با متخصصان مشورت کردیم، متقاعد شدیم که طی هفته‌های باقی‌مانده تا المپیک، وضعیت بهبود می‌یابد.»

انتظار می‌رود که بازی‌های المپیک حدود ۵۰۰ هزار نفر را از سراسر جهان به ریودوژانیرو بکشاند. همین موضوع موجب نگرانی دکتر «عطاران» شده است چراکه به باور وی، ممکن است موجب شیوع این بیماری در دیگر نقاط جهان و همچنین موجب افزایش تعداد بیشتری کودک با سر معیوب شود که در اثر ابتلا به موزان باردار به این ویروس متولد می‌شوند. او می‌گوید: «اگر مسابقاتی

با اینکه تا آغاز مراسم افتتاحیه المپیک ریو، فرصت چندانی باقی نمانده است، دکتر «امیر عطاران» استاد دانشگاه اتاوا، به دلیل شیوع ویروس زیکا، خواستار تعویق این مسابقات با برگزاری آن در مکانی دیگر شده است. وی هشدار می‌دهد که با واردشدن خیل جمعیت به برزیل، تولد تعداد زیادی کودک ناقص‌الخلقه اجتناب‌ناپذیر خواهد شد

برگزار نشود، دلیلی هم برای سفر این افراد به برزیل وجود ندارد». البته او تأکید می‌کند که نمی‌خواهد این دوره از مسابقات المپیک لغو شود، اما دست‌کم می‌توان این بازی‌ها را به تعویق انداخت یا مکان برگزاری آن را تغییر داد. دکتر «عطاران» در یک گفت‌وگوی تلفنی با خبرنگار آسوشیتدپرس، به‌صراحت از کمیته بین‌المللی المپیک و سازمان بهداشت جهانی انتقاد می‌کند و می‌گوید: «کمیته بین‌المللی المپیک و سازمان بهداشت جهانی، این قدر بلندنظر نیستند که بازی‌ها را به تعویق بیندازند تا از تولد کودکان بیماری که همه عمرشان معلول هستند، پیشگیری کنند؛ پس باید آنها را از سنگدل‌ترین سازمان‌های جهانی توصیف کرد. تنها چیزی که من می‌خواهم، این است که بازی‌ها با کمی تأخیر برگزار شود تا مطمئن شویم کودکی با معلولیت مادام‌العمر به دنیا نمی‌آید.» شیوع بیماری زیکا یکی از مشکلات پیش‌روی برزیل برای برگزاری اولین دوره از رقابت‌های المپیک در آمریکای جنوبی است. «دیپلما روسف»، رئیس جمهوری برزیل هم‌اکنون متهم است اقتصاد برزیل در رکود شدیدی به سر می‌برد، کشور

در رسوایی اقتصادی شدیدی فرو رفته که منشأ آن غول نفتی پتروبراس است که زیر نظر دولت فعالیت می‌کند.

البته گفتنی است دکتر «عطاران» اولین مقام بهداشتی نیست که خواستار به‌تعویق افتادن مسابقات المپیک به دلیل شیوع زیکا می‌شود، «آرتور کاپلان» و «لی ایکل» استادان دانشگاه اهل نیویورک نیز پیش ازاین در مقاله‌ای که در فوربس منتشر شد، نوشتند میزبانی المپیک در مکانی را که آکنده از ویرس است «صرفاً باید بی‌مسئولیتی» توصیف کرد. مقامات کمیته بین‌المللی المپیک و ورزش برزیل می‌گویند تا زمان برگزاری مسابقات، از شدت این بیماری کم می‌شود؛ زیرا این مسابقات در فصل زمستان آمریکای جنوبی برگزار می‌شود که موجب کاهش جمعیت مسافر خواهد شد. با این‌همه هیچ‌کس نمی‌گوید این بیماری تا آگوست و آغاز این رقابت‌ها، به‌طور کامل فروکش کند. «جیمی ویت‌وورت» استاد سلامت عمومی بین‌الملل در مدرسه پزشکی بیناری‌های استوایی در لندن، با اشاره به مقاله دکتر «عطاران» می‌گوید: «این رنگ خطاری است برای مقامات که با دقت بیشتری این وضعیت را زیر نظر بگیرند». با این‌همه، او اذعان می‌کند بسیار دشوار است که در این موقعیت زمانی که بسیار دیرهنگام است، برنامه‌های المپیک را تغییر داد. «دوت‌وورت» می‌گوید مسئولیت آشکارکردن خطر چنین بیماری‌هایی به عهده سازمان بهداشت جهانی است، این گفته به این معناست که سازمان بهداشت جهانی باید کارش را انجام دهد؛ حتی اگر به مشاوره‌هایی منجر شود که بازی‌های المپیک را تحت‌تاثیر قرار دهد. او می‌گوید: «وظیفه و هدف سازمان بهداشت جهانی این نیست که برای

خودش محبوسیت کسب کند؛ پس باید این ملاحظات را کنار بگذارد و به موضوع سلامت عمومی بپردازد.»

«ریسینن لیندمایر» سخنگوی سازمان بهداشت جهانی، می‌گوید: «بسیار مهم است که همه مسافرانی که برای تماشای مسابقات به ریودوژانیرو می‌روند، اقدام‌های احتیاطی را در برابر پشه‌ها رعایت کنند؛ به‌ویژه آنکه زنان باردار باید درباره سفر به ریو با پزشک خود گفت‌وگو کنند». با این‌همه به نظر می‌رسد بدنه حاکم بر فوتبال جهان، اخطار دکتر «عطاران» را جدی تلقی کرده است. «میشل دی‌هووک»، رئیس کمیته پزشکی فیفا، مقاله این استاد دانشگاه کانادا را «پیام اخطار» توصیف کرده و گفته است، او باید از بخش پزشکی فیفا درباره ارزیابی‌اش از ایس وضعیت توضیح بخواهد و نتیجه را به شورای حکام فیفا گزارش دهد. مسابقات فوتبال المپیک در مکان‌های مختلفی در برزیل انجام می‌شود؛ ازجمله در بخش‌هایی که زیکا در آنجاها بسیار شایع‌تر از ریو است.

«هپ سولوو»، دروازه‌بان تیم زنان آمریکا، پیش‌ازاین گفته بود اگر قرار باشد که نگران زیکا و پیامدهای ابتلا به آن باشد، ترجیح می‌دهد اصلا به ریو نرود. «سولوو» همچنین در مصاحبه با شبکه «اس‌ان‌بی‌سی» گفته است: «هرچند او فقط به بی‌میلی» به این مسابقات برود. او می‌گوید: «به تمام اقدام‌های احتیاطی را رعایت می‌کنم، حتی شاید در این مدت به غیر از موارد ضروری مانند تمرین و مسابقه، از اتاقم در هتل بیرون نروم.»

دکتر «دیوید هیوز» مدیر پزشکی تیم المپیک استرالیا، می‌گوید: «اصلا امکان ندارد که زمان بازی‌ها تغییر کند». وی مدتی پیش در یک بیانیه تأکید کرده بود، خطر ابتلای قهرمانان استرالیا به ویروس زیکا «بسیار کم» است، «هرچند او فقط به ارتباط با وضعیتي که موجب سندرم گیلن باره می‌شود (وضعیتی با احتمال مرگ که موجب فلج موقت می‌شود)، اشاره کرد؛ ولی هیچ اشاره‌ای به این موضوع نکرده که اثبات شده است ویروس زیکا باعث می‌شود فرزندانی متولد شوند که مغز آسیب‌دیده دارند و این ضایعه تا آخر عمر با آنها همراه است.

«هیوز» می‌گوید: «آخرین افرادی که در یکی، دوماه گذشته در ریو بودند و من با آنها گفت‌وگو کردم، حتی یک پشه هم در ریو ندیده بودم. من بر این باورم که با دانستن اینکه ما دستورالعمل‌های مناسب و معیارهایی برای پیشگیری در محل داریم، می‌توانیم با اعتمادبنفس، به کارمان ادامه دهیم». دکتر «ایزاک بوکاج»، متخصص بیماری‌های عفونی دانشگاه تورنتو، که به بررسی مسیر احتمالی این ویروس پرداخته است، می‌گوید احتمال بسیاری هست که برگزاری مسابقات المپیک ریو باعث گسترده‌ترشدن ویروس زیکا در سراسر جهان شود. با این‌همه «بوکاج» می‌گوید از آنجایی‌که بیشتر افرادی که به ریو سفر می‌کنند، دچار زیکا نمی‌شوند، تعویق بازی‌ها یا تغییر مکان آن، واکنشی افراطی محسوب می‌شود. وی می‌گوید: «گسترده‌شدن زیکا در کشورهای دیگر، پیش‌ازاین انجام شده است، لغو بازی‌های المپیک هیچ کمکی به پیشگیری از شیوع این بیماری نمی‌کند.»

دریچه

المپیک در استخر آلوده جولان ابرمیکروپ‌ها

فاطمه کاظمی

دانشمندان «ابرمیکروپ‌های» خطرناک مقاوم به آنتی‌بیوتیک‌ها را در شهر ریودوژانیرو میزبان مسابقات شنای المپیک و در دریاچه محل برگزاری مسابقات کانوسواری و قایق‌رانی یافته‌اند. این یافته‌ها، باعث نگرانی درباره وضعیت بهداشتی نقاط بسیار پرتردد توریستی شده است و نشان می‌دهد ابرمیکروپ‌ها به جز محل معمول‌شان در بیمارستان، دیگر نقاط را هم آلوده کرده‌اند. همچنین این نگرانی به وجود آمده است که آبراهه‌های آلوده با فاضلاب در ریو، غیرایمن باشند. بررسی‌ای که در اواخر سال ۲۰۱۴ منتشر شد، نشان‌دهنده وجود باکتری‌های مقاوم به داروها در یکی از سواحل خلیج گوانابارا بود. این خلیج محل برگزاری مسابقات موج‌سواری در بازی‌های المپیک است. نخستین بررسی نشان‌دهنده وجود ابرمیکروپ‌ها در پنج ساحل پرطرفدار در ریو بود، ازجمله ساحل کوپاکابانا که محل برگزاری مسابقات شنای آب‌های آزاد و سه‌گانه است. ایپانما، لبلوو، بوتافوکو و فلامنکو هم چهار ساحل دیگر هستند. این ابرمیکروپ‌ها می‌توانند باعث عفونت‌های ادراری، تنفسی و خونی صعب‌العلاج و نیز مننژیت شوند. بررسی‌ها نشان می‌دهد این باکتری‌ها در مرگ تان نیمی از بیماران دچار عفونت دخیل هستند. دومین بررسی نیز نشان داد زن‌های ابرمیکروپ‌ها در دریاچه رودریگو دوفرتاس در قلب ریودوژانیرو و در رودخانه‌ای که به خلیج گوانابارا تخلیه می‌شود، وجود دارند. مواد زائد بسیاری از بیمارستان‌ها به‌علاوه صدها هزار خانه مسکونی، وارد آب‌های جاری، رودخانه‌ها و نه‌رها می‌شوند و این امکان را ایجاد کرده‌اند که ابرمیکروپ‌ها در سال‌های اخیر به فراتر از بیمارستان‌های شهر گسترش یابند. «رئاتا پیکانو»، استاد دانشگاه فدرال ریو و سرپرست نخستین پژوهش، گفت: «آلودگی ساحل‌های مشهور ریو نتیجه فقدان امکانات پایه دفع فاضلاب در کلان‌شهر ۱۲میلیون نفری است». او می‌افزاید: «این باکتری‌ها نباید در این آب‌ها و دریا وجود داشته باشند، قرار بود پاک‌کردن آبراهه‌های شهر ریو یکی از بزرگ‌ترین میراث‌های بازی‌ها باشد و وعده بزرگی بود که برای برنده‌شدن میزبانی نخستین المپیک آمریکای جنوبی داده شد. اما اقدامات برای رسیدن به این هدف به شکست شرم‌آور انجامید و ورزشکاران از بی‌وی تعویق فاضلاب ناراحت هستند و از خرده‌ریزهایی که در خلیج گوانابارا با قایق‌ها می‌خورند و به آن می‌چسبند و خطری بالقوه برای مسابقات منصفانه هستند، شکایت دارند. بررسی «پیکانو» در

دانشگاه فدرال ریو مورد بازبینی درونی قرار گرفت. پژوهشگران در این بررسی با استفاده از ۱۰ نمونه گرفته‌شده از پنج محل ساحلی دریاقفند ابرباکتری‌ها بیش از همه، در ساحل بوتافوکو وجود دارند که همه نمونه‌های به‌دست‌آمده از آن مثبت بودند. ۹۰ درصد نمونه‌های ساحل فلامنکو که تماشاگران برای دیدن رقابت‌های قایق‌رانان المپیک در آن گرد می‌آیند، حاوی ابرباکتری بود. ۱۰ درصد از نمونه‌های ساحل کوپاکابانا هم مثبت بودند. نمونه‌های ساحل‌های ایپانما و لبلوو، در ۵۰ و ۶۰ درصد موارد از لحاظ ابرمیکروپ‌ها مثبت بودند. «والری هاروود»، کارشناس باکتری‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک، می‌گوید: «ممکن است وضعیت از این هم بدتر شود، چراکه زن‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک در ابرمیکروپ‌ها به‌طور طبیعی به سایر میکروپ‌ها منتقل می‌شوند». این آلودگی، پلیس فدرال و دادستانان را برانگیخته است و به تحقیق فرا‌دیرباره بپردازند که آیا شرکت آب و فاضلاب ریو به نام سیدا، مرتکب جرائم ریست‌محیطی شده است یا نه. بازرسان در حال تحقیق دراین‌باره هستند که میلیاردهادالاری که از اوایل دهه ۱۹۹۰ برای بهبود خدمات فاضلاب و پاک‌کردن خلیج گوانابارا اختصاص یافته است، به کجا رفته است.

زاویه دید

سردرگمی مسئولان در برابر زیکا

شیخ ترسناک بر فرزاز برزیل

عرفان کسرایی

در سال ۱۹۹۰، دانشمندانی بریتانیا بودند مشاوره دولت که بیماری جنون گاوی که خطر برای انسان‌ها ندارد اما پس از چندی مشخص شد که در این مورد اشتباهی هولناک رخ داده و جنون گاوی به‌مراتب خطرناک‌تر از آن است که تصور می‌شد. شیوع بیماری H1N1 در سال ۲۰۰۹ میلادی و همین اواخر ابولا و اینک هم زیکا، سازمان بهداشت جهانی را در برابر انتقادهای فراوانی قرار داده و حالا با گذشت دهه‌ها، جهان باز هم در معرض بحران دیگری قرار گرفته است. ویروس زیکا، ویروس خطرناکی است که به نارسایی مغزی میکروسفالی در نوزادان می‌انجامد. به گفته کارشناسان، این بیماری نوعی اختلال رشد مغز است که بر اثر آن، در سر بیمار کوچک باقی می‌ماند. تاریخچه کشف زیکا بازمی‌گردد به سال ۱۹۴۷ میلادی که برای نخستین‌بار در حوالی جنگل زیکا در آن سوی آمازون و شمالی سیلاس، آنچه که پژوهشگران را بیش از پیش نگران می‌کند، تکامل ویروس زیکااست؛ مسئله‌ای که مقابله با آن را نیز دشوارتر می‌کند. به‌همین‌سبب کارشناسان معتقدند اگر شیوع و گسترش زیکا تا ماه آگوست، یعنی زمان برگزاری المپیک برزیل متوقف نشود، زنان باردار یا باید به‌کلی از برزیل دور نگه داشته شوند یا اینکه به‌هیچ‌عنوان در معرض نیش پشه در این مناطق قرار نگیرند. المپیک امسال، از بابت اینکه قرار است در برزیل برگزار شود، با دانشانی بزرگی روبه‌روست زیرا برزیسل یکی از رکوردداران میکروسفالی در جهان است و در یک‌سال گذشته تعداد نوزادان مبتلا به این نارسایی مغزی در این کشور به صورت چشمگیری افزایش پیدا کرده است. طبق اعلام سازمان بهداشت جهانی، گسترش انفجاری ویروس زیکا ممکن است تنها در قاره آمریکا چهار میلیون نفر را آلوده کند. دراین‌میان، برزیل بیش از سایر کشورهای قاره آمریکا با خطر شیوع این بیماری مواجه است.

با وجود اینکه عامل آلودگی این بیماری یعنی ویروس زیکا کاملاً مشخص شده، اما هنوز هیچ راه‌حل قطعی‌ای برای پیشگیری و غلبه بر آن پیدا نشده است. این درست همان چیزی است که شیوع بیماری‌های انگیزاردار را به کابوس قرن تبدیل می‌کند. ترس و وحشت عمومی از گسترش زیکا تا حد زیادی یادآور شیوع وبا و سر در قرن ۱۹ میلادی است. اگر در زمانه ما زیکا، ابولا، ایبز و H1N1 مایه وحشت و هراس عمومی می‌شود، در گذشته، طاعون، وبا و سل چهره جهان را به‌شدت غمزه و ترسناک کرده بود؛ البته با این تفاوت که علم پزشکی آن زمان حتی نمی‌دانست عامل بیماری چیست، چه برسد به آنکه بخواهد راهی برای مقابله با آن پیدا کند. سل که امروزه به‌سادگی درمان می‌شود، روزگاری یکی از کشنده‌ترین بیماری‌های به‌گواه مورخان، عامل ۲۰درصد از مرگ‌میراها در اروپا بود. در سال ۱۸۸۲ که «اربرت کخ» اعلام کرد عامل بیماری سل را یافته است، علت بروز بیماری برای پزشکان مشخص شد و دست‌کم دانستند چه‌چیزی را باید درمان کنند. البته در آن زمان سازمان بهداشت جهانی که در سال ۱۹۴۸ تأسیس شد، هنوز وجود ناشت و نهادی منسجم و بین‌المللی برای مقابله با بحران‌هایی که بهداشت جهانی را تهدید می‌کند، در کار نبود. تنها چیزی که شبیه به سازمان بهداشت جهانی عمل می‌کرد، همین کنگره‌های بین‌المللی پزشکی بود. تقریباً هشت‌سال پس از کشف عامل بیماری سل توسط «کخ»، او در جریان کنگره بین‌المللی پزشکی در آلمان که با شرکت هزاران پزشک و پژوهشگر از سراسر دنیا برگزار شد، دارویی را برای درمان سل معرفی کرد که هنوز بیش‌تر قطعی اثربخشی آن هم مشخص نبود. اعلام خبر یافتن دارویی برای درمان سل، هزاران بیمار نامید را راهی برلین کرد و هم بیمارستان‌ها و هم هتل‌ها پر شد از انبوه بیمارانی که به امید داروی کخ به این شهر آمده بودند؛ دارویی بی‌اثر! فشارهای اجتماعی مردم و بیماران خشمگین به‌قدری بالا گرفت که «کخ» مجبور شد آلمان را ترک کند.

چندروز پیش، بیش از ۱۵۰ نفر از دانشمندان و کارشناسان مطرح بهداشت عمومی، با انتشار نامه‌ای، از سازمان بهداشت جهانی درخواست کردند که به دلیل شیوع ویروس خطرناک زیکا، مسئله تغییر محل میزبانی بازی‌های المپیک تابستان امسال را بیگیری کند. آنها در این نامه همچنین از سازمان بهداشت جهانی خواستند که در دستورالعمل و نحوه مقابله با زیکا نیز بازنگری کند. این دانشمندان متشکل از استادان و پژوهشگران مؤسسات علمی و دانشگاه‌های ۲۹ کشور دنیا بودند و از بین آنها می‌توان به «فیلیپ روبین»، مشاور علمی پیشین در کاخ سفید، اشاره کرد. نامه‌ای که از سوی «امیر عطاران» از دانشگاه اتاوا، «آرتور کاپلان» و «لی ایکل» از دانشگاه نیویورک و «کریستوفر گافنی» از دانشگاه زوریخ تنظیم شده بود، به نگرانی‌های موجود بابت شیوع پیش‌بینی‌ناپذیر ویروس زیکا دامن می‌زند. کندی عملکرد سازمان بهداشت جهانی درخصوص گسترش ویروس ابولا در کشورهای آفریقایی که بیش از ۱۰هزار قربانی در پی این‌بار نگرانی‌های تازه‌ای را برانگیخته و بسیاری از کارشناسان بهداشت را به این دیدگاه کشانده که اقدامات پیشگیرانه این سازمان الزاما کارآمد یا درست نیست.

در نامه دانشمندان به سازمان بهداشت جهانی، با اشاره به حضور بیش از ۵۰۰ هزار گردشگر برای تماشای رقابت‌های المپیک، این خطر گسترده‌شدن که ورود این حجم از توریست به برزیل ممکن است به گسترش زیکا به مناطق دیگر جهان بینجامد؛ ورود ویروس ناخواسته به کشورهاییکه تاکنون اثری از ویروس زیکا در آنها دیده نشده است. اما سازمان بهداشت جهانی با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرد که موافق تغییر محل برگزاری المپیک نیست. در بیانیه سازمان بهداشت جهانی آمده که برزیل تنها یکی از ۶۰ کشور است که ویروس زیکا در آن مشاهده شده است و مسافرت به هیچ‌کدام از این ۶۰ مقصد هم تاکنون محدود نشده است. توصیه سازمان بهداشت جهانی تنها به این خلاصه می‌شود که مسافران برزیل به‌منظور جلوگیری از شیوع بیشتر زیکا توصیه‌های بهداشتی را در زمان مسافرت به مناطق آلوده جدی بگیرند. استدلال دیگر سازمان بهداشت جهانی هم این است که در زمان برگزاری بازی‌های المپیک و پارالمپیک امسال، یعنی ماه‌های آگوست و سپتامبر، هوای برزیل (که در نیم‌کره جنوبی قرار دارد)، زمستانی است و به همین دلیل فعالیت پشه‌های اقل ویروس زیکا نیز کاهش یافته و خطر آلوده‌شدن نیز به همین میزان کمتر خواهد بود. باوجوداین، استدلال‌های سازمان بهداشت جهانی هنوز بسیاری را قانع نکرده است و برخی مخالفت سازمان بهداشت جهانی با تغییر زمان یا با تغییر محل برگزاری مسابقات المپیک ۲۰۱۶ را به دلیل انگیزه‌های مالی این سازمان ارزیابی می‌کنند.

پژوهشگر مطالعات علم در دانشگاه کاسل، آلمان